„ЗАСТАВА“ излази редовно: средом, петком и недељом на целом табаку, а уторком на по табака.

ЦЕНА ЈЕ
за Аустро-Угарску:
на целу годину . . . . . 14 ф. — н.
на по године . . . . . 7 ф. — н.
на четврт године . . . . . 3 ф. 50 н.
на 1 месец . . . . . 1 ф. 20 н.
За Србију
на годину 32 дин., на по године 16 дин., на четврт године 8 динара.

ЗАСТАВА.

За ОГЛАСЕ плаћа се по 6 новч. од сваке врсте оваких ситних слова; за жиг се плаћа по 30 новч. сваки пут.

ДОПИСИ шаљу се уредништву, а претплата и огласи администрацији „ЗАСТАВЕ“

Уредништво и администрација „Заставе“ налази се у кући г. Бирлија у лебарској улици.

НЕПЛАЋЕНА ПИСМА не примају се.

РУКОПИСЕ не враћамо.

Поједини бројеви стају 10 новч.

ОРГАН СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ.

БРОЈ 180. У НОВОМ САДУ У СРЕДУ 27. НОВЕМБРА 1891. ГОДИНА XXVI.

ГЛАВНИ УРЕДНИК: СТЕВАН ЈОВИЋ. | ВЛАСНИК: СЛАВКО СВЕТ. МИЛЕТИЋ. | ОДГОВОРНИ УРЕДНИК: АНДРИЈА ПЛАВШИЋ.

БАДАВА УВИЈАТЕ — ЗНАМО СЕ!

Наш чланак у 170. броју, који написасмо у одговор „Српском Гласу“ и „Дневном Листу“, учинио је велик утисак у табору наших пријатеља, а још више у табору наших непријатеља.

„Дневни Лист“ у броју од 16. новембра одговорио је, да он није намеравао да напада људе око „Заставе“, већ оне, који по речима „Заставинима“: **„продају народне интересе личне своје користи ради, који седећи у сваком добру као масно плаћени фишкали народних фондова и инштитута, пискарају којешта о родољубљу, а кад дође до опасности, кад треба метнути главу у торбу у одбрани народних интереса, они дршћу као зец кад чује лавеж паса.“**

После тога наставља „Дневни Лист“ овако:

„Српство у Аустро-Угарској монархији пропишта као змија, у процепу од силног притиска, и с мађарске и с немачке и с хрватске и с католичке и — с демонске, ако хоћете, стране, а некакви вајни прваци нашли за нужно, да на сва уста брбљају противу постојећег режима у Србији, да куде све што се код нас ради, да подупиру агитацију неких већ изветрелих партија у Србији и — Бог вас питао шта! Та сва њихова блебетања по „Бранику“, главном органу све те „мудре“ господе, читају се у народу и онда каквог ће појма да има српски народ у Војводини, о стању у *српском Пијемонту? Је ли то патриотски, господо?* Зар није то за презрење? Зар није то за осуду.

Нека се не боје та господа да ће Србија пропасти. Она није пропала ни кад је била у далеко већим опасностима но што су ове, у којима се, по уобразиљи новосадских ладолежа, налази. Па баш и да је, а камоли што није, у каквој опасности, неће је спасти критике матадора око „Браника.“ То само они не разумеју, а цео свет разуме и зна и — смеје се дон-кишотству те успавале господе.“

„Браник“ у свом јучерањем броју неким поносом осврће се на онај чланак „Дневног Листа“ на који смо ми одговорили у 170. броју. Нека нам изволи казати може ли да се поноси и с овим одговором „Дневног Листа?“

Но и „Српски Глас“ нашао је за добро да ретерира. Он одговара „Србобрану“ па вели да му „Застава“ долази тешко и споро, па тако, кад је оно „Србобрану“ писао, није наш 170. бр. још ни видео „Српски Глас“ вели: „Говорећи дакле о нашим пороцима у опће и спомињући „пробисвијете“, ми нијесмо циљали на људе око „Заставе.“ **Нијесмо циљали и нијесмо могли циљати ради намјере и тежње нашега чланка, ради правога циља нашега —“**

Истина „Српски Глас“ говори о неком „радикалном аларму“ и о некој „бомби која је пала међу радикале“ кад су његов чланак прочитали, али то ћемо одбити на журналистичку технику, коју, неко више а неко мање, уважава, да себи своје чланке онако малчице искити и приреди према укусу своје читалачке публике.

Нека буде поштовани „Српски Глас“ уверен, да ми незнамо за никакву „бомбу“ ни за никакав „аларм“, те да не беше „Дневног Листа“ ми се на ону његову писанију неби били ни осврнули; но не за то, што га ми омаловажавамо (шта више ми смо „Српском Гласу“ отворено признали, да његове заслуге за развитак и напредак Српства у Далмацији у велико уважавамо), него за то, што он добијајући само „Браник“ а „Заставу“ само „споро и потешко“ просто није у стању да разуме политичке прилике у Војводини. Далеко је Далмација, па услед тога нема баш никаквог личног општења између онамошњих и овамошњих Срба.

Да је томе тако, доказује најбоље „Одзив испод Велебита“ који је штампао „Српски Глас“ у истом оном броју у којему је одговорио „Србобрану“. Ми сумњамо да је тај „Одзив“ написан испод Велебита — биће пре да је написан у Новоме Саду и то у кујни „Браниковој.“ Но узмимо да није тако, да је тај „Одзив“ баш написан испод Велебита. Па шта вели тај „одзивач?“ Ево вели ово:

„Та бог вас видио људи, зар је др. Полит, за то што је адвокат српскијех народнијех фондова, продао интересе народа свога? Када и којим чином? Зар за то, што се онда повукао натраг или ћутао, кад се добар дио наше иначе патриотске српске интелигенције сабрао у конференцију у Кикинди, да се договори како би се невољама и навалама на српски народ од стране угарске владе што успјешније могло доскочити, па макар се у томе погледу и каково зближење према влади покушало, које се оним „кикиндским програмом“ постићи намјеравало? Зар отуда „анатема“ па дра Полита, што није одма у почетку ударио на те људе? А ако би слободно било упитати: којим би правом и ударио др. Полит на оне наше људе и патриоте, којих је намјера најчистија била? Зар један др. Касапиновић, који је ту главну ријеч водио, није био, пак није и данас добар Србин? О, камо те среће, да их српски народ имаде више таквих! Видивши тај честит, самосталан и изображен Србин, како се са стране младих радикала ударило немилице на њ и па његове другове, повукао се са политичкога поља са свим натраг. То заиста не иде у интерес наше српске народне ствари, што га тако врсни његови синови напуштају.

Идимо даље: Зар да наш познати народни борац др. Илија Вучетић „сије раздор“ или „продаје народне интересе“ за то, што је адвокат „Српске Матице“ са „масном плаћом“, те тако „сједећи у сваком добру пискарају којешта о родољубу“. Како „Застава“ и њезин нови уредник може тако да пише о том нашем родољубу, кад ми њега и његов рад врло добро познајемо, као и оне, који га нападају?“

Ми одговарамо томе одзивачу ово: Јесте, за то, што је др. Полит адвокат народних фондова, „продао је народне интересе“. Упућујемо вас на чланак „Заставо — мир“ у бр. 151—153. „Заставе“ од ове год. где је то потанко разложено — јер нигде на свету нема тога чуда, да је шеф једне партије у зависном положају према онима, које треба у њиховом јавном деловању да контролише.

А и др. Илија Вучетић „продаје народне интересе.“ Он, адвокат српскога просветнога завода, кога би ми сви требамо да потпомажемо свом нашом и физичном и материјалном снагом, он, од тога завода бере масну плаћу, па и то му још није доста, он, од тога завода узимље још огромну награду од **1500 фор.** за једну једину парницу! Зар је то народни интерес да се појединци на рачун народнога иметка богате тако безобзирним начином.

А то је све само у кратко речено, јер немамо кад да више пишемо; при закључку смо листа — а у штампарији журе.

Но врхунац свега постигао је „одзивач“ у оним речима, где хвали учестнике конференције у Кикинди, па нам за српског узор-родољуба износи пред очи др. Св. Касапиновића! Такав родољуб доликује се „одзивачима испод Велебита“ — но ми таке родољубе не требамо; ми их свом нашом снагом гонимо из народнога тора!

А сиромах др. Полит — „зар је он сагрешио што није **одмах** ударио на људе од кикиндског програма“ — пита „одзивач.“ Аман да пукнеш од смеја! О мудра главицо, зар ти мислиш, да смо ми тако кратке памети да незнамо ни за оно шта је јуче било. Др. Полит не само да није одмах ударио на кикиндске „нотабилитетлије“ него он није на њих **никад** ударао. Та јесте ли заборавили кад су др. Полит и Вучетић лане на сабору хтели да с нотабилитетлијама заједно створе неку народну странку? Али тај лепи савез разврга се за то, јер хтедоше једни и други да заповедају, и напослетку остадоше др. Михаило и др. Илија кратких рукава — — избацише и ту двојицу и целу њихову странку из саборског одбора и из свих осталих одбора!

А несећате ли се како су ти „великани“ водили борбу с нама. Лажју, клеветом, са женским писмима, а при том су се сакривали као кукавице за туђа леђа? Били требало било жртава, које су репрезентоване у Јаши Томићу и Миши Димитријевићу, да не беше вођство странке „Браникове“ онако какво је било?

Ај, наш љубазни „одзивачу“, оставите ви вашу мудрост за себе; ми вашега савета не требамо.

Згодном приликом вратићемо се на ову ствар.

ИЗ БУГАРСКЕ.

Софија, 18. новембра.

Познат вам је извештај грофа Калнокија у угарској делегацији, у ком је наглашено повољно стање у Бугарској е би рекао, у тој ће земљи да потече мед и млеко.

Од Белчевљева убијства, кад се уталожило оно узрујано стање, које је та афера била проузроковала, читало се по новинама свашта; на дневном реду била су затварања појединих виђенијих људи у Софији, који су противни данашњем незаконитом стању у Бугарекој. Причало се о насиљима које Стамбулов врши над невиним људма, а и сада та насиља још једнако трају.

Гроф Кзлноки у свом извештају дотакавши се бугарског и српског питања, нашао је за добро да истакне неко повољније стање ствари у Бугарској, но у Србији. У извештају се вели о напредовању бугарскога народа, о настојању које влада, да се у Бугарској благостање унапреди, затим се дотиче како у земљи влада потпун мир и слога.

Признају и саме стране новине, најпосле и енглеске да је стање у кнежевини Бугарској кроз труло; да сваки час може изненадити побуна, коју би дигао тамошњи народ, коме је дозлогрдило насиље Стамбулова и Кобурга.

ЛИСТАК.

ГОСПОЂА ТАНСЕН'ОВА И ЊЕНА ОКОЛИНА.

Људевит XIV. беше од Француске створио рафинирану деспотију. За његове владавине беху национална сећања сасвим исчезнула, снага народа беше сасвим саломљена и ослабљена. Француски народ никад није живео тако понижен, као за времена Људевита XIV., нити је поезија тако ниско пала, као за владе тог силног деспота. Добро је познато оно силно ласкање, које је у песми изражено томе бестидном и подлом деспоту и његовом праунуку Људевиту XV.

За владавине Људевита XIV. поезија беше сасвим одељена од народа. Француски песници за доба тога деспота, нису више писали за свој народ, него само за разне салоне и за двор Људевита XIV.

Људевит XIV. не само да је био мецена таких песника, него он беше управо њихов Аполо, који им је даровао лаворове венце а и пензије; но они опет, да би му се што боље одужили, ласкали су му свим могућим тоновима сервилизма.

Поезија тога времена развијала се највише у литерарним салонима, као што беше салон госпође Тансен'ове, Дефан'ове, Жофрен'ове и др. Ти литерарни салони имају велику културно-историчну вредност. Испрва су те салоне називали поспрдно „Bureaux d' esprit“, али кашње са пуним правом могли су се ти салони називати истим именом. Те госпође опредељивале су тон своме друштву, оне су имале силну владу у царству укуса и јако су упливисале на своје доба.

У ово неколико редака рад сам бар у неколико да преставим лепим читатељицама једну од ти госпођа, које су тако силно и моћно упливисале на своју околину, и то ћу представити госпођу Тансенову.

Без њене воље дадоше је у манастир августинаца у Гренобл. Она беше чувена лепотица, красна, елегантна, нежна, блага и скромна. И ако је била по својој природи врло велики интриган, а више пута знала је бити пакосна и јогунаста, зато она опет није никад учинила на човека такав утисак. Њеном силном љубазношћу знала је сваког вешто преварити и обманути, њен дар и разум још се више у томе манастиру развио, дар и разум, који ће некад цео свет изненадити и занети. Жељна силна уживања, науми она, да што пре остави свој досадањи живот манастирски, и ако су у оно доба калуђерице уживале доста велику слободу. Али она је хтела још силније да ужива, хтела је да се допадне, и заиста јој брзо пође за руком, да сав леп и отмен свет околног места привуче манастиру. Сам ректор истог манастира, човек подоста стар, јако се у њу заљубио, и ако сам није никад хтео признати ту љубав, служио је тако као њено слепо оруђе и његовом помоћу ослободи се она манастира.

Она је хтела у сваком обиљу да ужива, да пехар сласти и уживања, који је па своје лепе и нежне уснице ставила, да га до дна испије.

Под конац владавине Људевита XIV. пође њојзи и њеном брату Петру за руком, да је ослободи манастира, где је пет година тамновала. Обећавши да се не ће никад удати, пусте је из манастира и оде са својим братом у Лион, где је Александрина својим разумом, својом галантношћу и својим чудноватим животом обраћала врло велику пажњу на себе, а тако исто изгубила је врло мало од свога уплива код они људи, који њену прошлост врло добро сазнаше. Ни један који се у њеној близини налазио, није остао недодирнут њеним чаром. Александрина беше целог свог живота, једно срце и једна душа са својим једномишљеником и братом Петром. Неки душевни брак беше обе те душе спојио и сваки се хтео жртвовати један за другога.

Год. 1714. пође она са својим братом у Париз. Ту стече Александрина брзо велики успех својом лепотом, својом савршеном љубкошћу, својим владањем, а још више својим даром, разумом а и својом шалом. И ако су временом нестајале њене дражи и њена лепота, то је она све до своје смрти очувала свој силни дар и свежину своји млађани година. Право вели за њу велики познавалац људи Duclos, да пред њоме потавњује и геније најпрепреденијег интригана. Њен први обожавалац и љубавник био је поп Лувоа. На њену молбу изради тај свештеник код папе, разрешење од свију побожни окова, али тај рескрипт папин никад није изашао на јавност. Она брзо омрзне тога попа и заљуби се у Fontenelle-а, човека више чувена са своји научни радова него са своје поезије. На цео његов песнички рад имао је велики уплив укус гђе Тансенове. Али паскоро оставља она и тог великог књижевника. Једном приликом показујући руком на његова прса рећи ће му: Ту ви немате срца но разума као и у глави.

Никаква љубав него само силна жудња за интригом дотле је доводи, да се загледа у јако омрзнутог и врло ружног полицајца маркиза Шансона, који је створио у Француској политичну полицију и први је завео: „lettres de cachet“. Њена природна тежња да се свугде умеша, њен дух, њен силни дар за ласкање и њена проницавост били су од врло велике користи томе полицајцу.

Ту њену природну наклоност, да се свугде меша сусретамо на сваком кораку њеног живота. Та наклоност више пута је набрзо омрзне по неког обожаваоца, тако јој убрзо постане досадан и тај Шансон и на његово место ступа први државник свога времена Булингбрук, који се у исто доба (1714—1723) бавио у Француској. Тај државник својим сил-

Пре неког времена управљана су од стране бугарских емиграната писма Стамбулову и Кобургу, у којима им се смрћу претило не оставе ли земљу; те су вести чак и чивуцке новине доносиле, знак, да јесте нешто у ствари.

Као што пак у немачким новинама читамо, вођа бугарских емиграната Д. Цанков, обелоданио је у листу ‚The Manchester Quardian‘ писмо једно у ком баца кривицу на бугарску владу због силних насиља, која су у последње време вршена, њој пребацује убијство Белчева и чуди се како Енглеска може да сваком могућом приликом, брани поступање садашњих власника. И при свим тужбама, које дижу поједине бугарске патриоте на страни и вапију Европу за помоћ, да се учини крај зверском поступању крволока Стамбулова, гроф Калноки, као што рекосмо, узимље у обрану Стамбулова и Кобурга и у опће све оне, који данас управљају судбином кнежевине Бугарске.

Петроградско пак „Новоје Времја“ јавља у допису једном свом о запетом стању између кнеза Фердинанда и министра Стамбулова.

Кнезу су већ (прича дописник) до грла допрла безакоња Стамбулова, сит је жалби, које му сваки дан стижу из народа, у којима се туже на владавину и прети устанком, који ће једини донети спас њима и Бугарској. Стамбулов носи главу у торби од онога дана, кад је министар Белчев погинуо. Наравно гроф Калноки није сматрао ово да истакне; треба што пре доћи до признања Фердинандова као кнеза бугарског.

Ја пак овим детаљима, које сам овде изнео надовезујем ове податке, који су прљени из истинита извора, односно стања у Бугарској: Несугласица, која влада међу кнезом Фердинандом и Стамбуловим отимље сваким даном све више маха, тако, да ће се свршити на штету ма ког од њих два. Стамбулов, и ако је министар, хоће да даје лекције кнезу и да фактично он буде оно што је кнез; кнез Фердинанд не ће да попушта од свог права ни за длаку.

Безакоња Стамбуловљева сваким су даном гора; аршење невиних људи још не престаје, да тим тобож покаже, колико му је стало да пронађе убијце Белчева. У опште се пак држи и без сваке је сумње, да га је он дао убити, да тим начином може да обеди оне, који су му кост у грлу.

Стање у народу је грозничаво; жалбе и тужбе на оба власника, не престају се износити и то јавно на улици: огорчење је у толикој мери да не ће дуго потрајати а да се не развије жесток грађански рат.

Стамбуловљева „Свобода“, и Фердинандова ‚La Bulgarie‘ наравно не доносе о читавој ствари ни речи; они претресају вишу политику и варају стран свет о напредовању бугарске мисли у Мађедонији. Стање је једном речи тако тралаво и ровито, да мора доћи до катастрофе, чије ће последице по садашње власнике, а евентуално и по читаву земљу бити осетљиве.

Да је заиста стање жалосно, сведочи и последњи случај, на име онај меморандум, који су управиле жене бугарских аршеника, представницима европских великих сила, у којем онако одрешито устају противу самољника и траже себи помоћи.

Тај меморандум донеле су новине ‚Paix‘, орган председника француске републике, под натписом: „Бугарска инквизиција“. Тај меморандум који је свратио на себе општу пажњу, почиње се овако: „Ево већ седам месеци, како невине жртве Стамбуловљеве обести муче муке, које се не даду описати“. Затим наставља износећи гола факта, о којима се овамо код нас јавно говори.

Тако исто пишу и остале француске и италијанске новине, то цео свет зна па ипак, никакве хасне од свега тога. У осталом, као што читам у вашем листу, а и уверио сам се рођеним очима, враћају се амо, у Софију, многи „просветитељи“ бугарски, које је влада послала била са грдним новцем у Мађедонију, да терају пропаганду. Судећи по тој чињеници, а и по томе, што се они, који су дошли, не ће више натраг враћати, рекао би да су им тамо пале акције; истина још једнако шаље софијска влада грдан новац али се не види онај успех, какав је био из почетка.

Ово вам је верна слика стања у Бугарској; што даље буде важније овде, известићу вас у своје време. —м.

Поглед по свету.

— Вести, које су 23. о. м. стигле из Китаја у Лондон, не слажу се ни најмање са службеним извештајима пекиншке владе. Листу ‚Daily Chronicle‘ јављају из Тијен-Тсина: „Усташки покрет узима све више маха. Како кажу, усташе су убили једног монголског принца, ,нека села сасвим опустошили, а скоро све хришћане урођенике сасекли на очиглед мандарина. Убијце називају се члановима неке „лиге умерености“, којој је задаћа, да истреби из земље све странце и хришћане. Енглески посланик у Пекингу јавља, да је западно од Јехола, с оне стране великога зида, букнуо устанак. Даље, да тим устанком управљају хајдуци, који махом живе у северном делу покрајине Печили и које сада без сумње потпомажу „тајна друштва“, а можда и китајски мухамеданци из Монголске. Усташе су за цело освојили две или три важне вароши и поубијали неколико стотина урођеника, а међу њима приличан број оних, који су примили хришћанство. Него при свем том да још није бојазни, да би могли напасти на Европејце. Главна управа устанка мора да је у светој монголској вароши Јехолу, у којој је неко време проживио Цингис-кан. У вароши Јехоли, бливу које су једна од четвора врата великог китајског зида, смештен је обично по један китајски ђенерао са једним батаљоном пешака. Белгијски пословођа, у Пекингу, јавља, да је свега нестало седам белгијских мисијонара. Он уверава, да су побуњеници добро наоружани са укриумчареним јевропским пушкама.

— У талијанском парламенту била је на дневном реду жестока дебата о римском питању. Повод тој дебати био је одговор грофа Калнокија у аустријској делегацији на говор тиролског заступника Цалингера, у ком се дотакао положаја папе римскога. У говору своме гроф Калноки у главноме је споменуо то, како да се папи осигура независност, која му припада као глави католичке цркве; да то питање римско још није решено, већ да га Италија треба да реши у сугласју са осталим државама. На то је 16. о. м. у седници талијанске заступничке куће заступник Бовио запитао владу, хоће ли и када ће да одговори на његову интерпелацију о црквеној политици. На то да му даје повода то, што је министар једне стране, уједно савевничке, државе нагласио, како римско питање још није решено. На сврху он држи, да је у реду, да влада треба да Европу научи, да то питање за Италију не постоји и да страним властима нема допуштати, да оне воде бригу о ономе, што је будна свест народа талијанскога одавно решила. После ове интерпелације настало је бурно одобравање. На ово је министар унутрашњих дела, Никотера, одговорио, да је добио од министра председника Рудинија депешу, у којој јавља, да ће чим пре одговорити на ту интерпелацију и изјављује у име целог кабинета, да му је мучно поверовати у истинитост оне изјаве министа грофа Калнокија и уједно очитује, да за њих нема нити може да буде каквог римског питања.

Као што у талијанским скорашњим новинама читамо, била се 21. о. м. повела поново у седници нар. скупштине још жешћа дебата у погледу црквено-политичког питања. У свом говору жестоко је био напао посланик Кавалоти на грофа Калнокија и на Аустро-Угарску. На ово се нашао побуђен гроф Калноки да изјави грофу Нигри, талијанском посланику, да је он у свом говору о папинском питању пожелео само то, да се стање између папе и владе окрене на боље и да пријатељски односаји међу њима завладају.

Кад човек све ово прочита, заиста може се уверити, да смо ми имали право, кад смо вазда говорили, да савез наше монархије са Италијом стоји на врло тањавим ногама и да се ми ни у којем случају не можемо ослонити на искрену привржености талијанског народа.

Из српског новинарства.

„Бачванин“ доноси под натписом „Какви су!“ овај чланак:

> Двије су врсте лажаца: безочни и гадни; али какви су тек они лажци, који су и гадни и безочни? То су гнусни људи гори од живиња! — Anonimus.

У 43. бр. овога свима поштенијем Србима Босне и Херцеговине, обљубљенога листа, изашао је један допис из Сарајева, у којем између осталих скроз истинитих и необоривим доказима потврђених ствари, било је и то казано, да је познати швиндлер а уредник „Босанске Виле“, Никола Т. Кашиковић, упливисао на власника „прве српске штампарије“ г. Савића, а да ми овај забрани штампати у „Напретку“, чији сам ја и **власник и уредник** — оглас календара „Орла“, као и то, да је Кашиковић послао мени (баш мени!!) оглас са читавом рекламом за календар „Требевић“, чији је он уредник.

Сада у 46. бр. „Срп. Гласа“, изашла је једна изјава од г. Савића, у којој он побија дописника „Бачванина“. Кажем он, али у ствари, ту је изјаву писао Кашиковић, и донео г. Савићу на потпис. То кажем и тврдим — а желите ли доказ? Позовите само и ево ме!

Г. дописника из Сарајева у 43. бр. „Бачванина“ познам, па пошто сам ја њему казиво све оно, што је он написао, ја сам позван да устанем у његову обрану, и ако је он у свако доба справан, да изађе са својим потписом. У ономе допису, као и у овој изјави говори се о мојој незнатној личности — с тога ја излазим да расчистим ствар и да још једном лажцима, клеветницима и фалзификаторима скинем образину. Кажем још једном, јер сам до сада неколико пута необоривим доказима доказао, да је Н. Т. Кашиковић и лажац и клеветник и фалзификатор, да је такав човјек, такова срца звјерског, таковог прљавог характера, тако пакосне и гадне ћуди, да му је тешко наћи пара и међу дивљацима жарке Африке. Ја говорим јасно, чисто и бистро — познам тежину параграфа и закона, а знам да ми Кашиковић пријети судом — па ето говорим чисто и сад нека ме тужи — ја доказе имам.

Сад пређимо на изјаву у „Орп. Гласу.“

Казао сам да је Кашиковић писао изјаву, а г. Савић је потписао — и то опет тврдим, држећи доказ до потребе у резерви. О недјелима, о гадним и прљавим злочинима Кашиковића, говорило се кроз цијелу ову годину дана. Доказало му се, да је швиндлеровао за мјесто надзорника, да је примио плату од зем. владе, да је хтио тужити српску општину властима, да је хтио упропастити судбено, учитеља са четверо дјеце, да је лагао Бјелаповићу, да је све могуће а најгрозније подвале против мене износио, а послије ме на кољенима молио, да му опростим, и још много тога му се свечано доказало — а он? Он ћутао, као што ћути мушка кукавица кад нема појма о поштењу и поносу. Само он тражи прилику, хоће ли наћи кога, да се крије иза његових леђа и тако одбрани. И сад му се пружила та прилика — нашао је Савића. Још витез нашао лошијег коња, па ће се брзо спалити у блато порока, којима толико обилују.

„У 43. бр. „Бачванина“ (овако почиње изјава у „Срп. Гласу“) износи се између осталих крупних лажи и подвала“ — Ето видите, прихватио се човјек једне тачке па мислећи, жалосна му мајка, да ће ту швиндлерством успјети, хоће одмах да покрије и друге — као ону н. пр. да више није учитељ. А зашто?

Дакле напријед; „и једна безочна лаж, којом се иде на то, да се убије углед ове прве српске штампарије, и да јој се осујети издање српског календара“. Овако увјек Кашиковић ради, а сад и Савић. Саставе се „величине српске“, па се браће узвишеним патриотизмом“. Помислите, да се убије углед и осујети издање! Овако је Кашиковић исто мени подвалио у „Вили“, онако, бацив клевету из рукава, да сам ја њему отео „Требевић“ у намјери, да не изађе ова народна књига. А кад сам му изнио писма и документе, и лаж му у лице добацио, онда је ућутао, као што увијек ућути интригант кад насједне.

Г. Савић прича даље у изјави, да Кашиковић нити је давао, нити молио мене, да му у свом листу примим похвалу за „Требевић“, него да је то урадио Савић. Не поричем — али кажем, да је мене за то молио Савић, по наговору Кашиковића, а то је једно и исто. Није молила мати, молила је кћи, по материној заповједи. А да је ово истина, ево доказа: г. Савић каже, да ми је ту похвалу давао и преко воље Кашиковића. Није истина! Једног јутра послао је мени Савић ту похвалу написану руком Кашиковића, по момку из штампарије, а Кашиковић је непрестано чекао у штампарији, да се момак врати и донесе мој одговор — желећи: ја мислим да ће примити! Дакле ту је била његова воља да примим; а она похвала, послана од Савића, дошла је до мене са знањем Кашиковића. Ево момка из штампарије, па господо лажци у гласовитој фирми Кашиковић et Савић, изволте ову реч лажаца са себе опрати ако можете!

Даље се каже, да сам ја тражио рукопис садржаја, што га је Кашиковић писао, и захтевао да

ним говорничким даром, дубоким погледом и својом силном моћи расуђивања брзо постаде популаран и чувен у енглеском парламенту. 1710. год. био је министар спољни послова у министарству торијевском, где је својим силним упливом и против воље свога народа створио мир у Утрехту. Набрзо падне министарство грофа Оксфорда и њега позове круна да састави кабинет. У исто доба умре краљица Ана и четири дана после њене смрти морао је оставити Енглеску и у марту 1715. године оде у Француску где се упозна и са чувеном госпођом Тансеновом. Али и тог државника није Александрина дуго волела, она остави и њега и загледа се у неког комесара Дестуша, који је носио надимак ‚Canon‘ а не као што неки тврде у песника Дестуша. Та јој љубав донесе једног сина и то 16. новембра 1717. године у Паризу. То јој беше једно једино дете, јер више никад није ни рађала. Она науми да се што пре ослободи и тог јединог детета и једне ладне ноћи остави га на басамке од цркве ‚St. Jean le Rond‘ како би умрло од ладноће. Али случајно наиђе на исто дете сиромашна жена једног стаклара именом Русо, она узме то несретно дете, одрани га и даде му име ‚Jean le Rond‘. Права мати није се никад бринула за своје дете, отац опет није га никад хтео признати за свога сина, али је опет хранитељици свог детета плаћао 1200 франака годишње. Кад је дете ојачало то даде само себи једно име, које цело човечанство не може заборавити а то је D' Alembert један од највећи философа и математичара.

Кад би потражили сличан пример, не би га могли тако лако наћи. Нешто налик томе случају десило се са чувеним песником Саважом (Savage), који се родио јануара месеца 1696. године у Лондону. Саваж је свим могућим средствима порадио, да га његова права мати Ана Меклесфијелд призна за свога сина, али отац енциклопедије D' Alembert, презрео је своју матер и од ње није никад захтевао да га призна за свога сина.

Његов пријатељ и опет душа француски енциклопедиста Diderot, тај виртуоз речи у говору и писању, тај највећи журналиста свог доба, једини је кадар био осветити свога пријатеља и то у своме роману ‚Les bijoux indiscets‘, у коме је роману госпођу Тансенову страшно ишибао у особи Thelis.

Велики државник и пријатељ гђе Тансенове, славни Ришелије, упозна је са самим регентом Филипом Орлеанцем. Ради њене лепоте Филип је јако заволи, али чим је почела и код њега да чини разне политичне сплетке, па и самом Филипу да даје савете, он је омрзне и једном приликом Филип јој сасвим искрено рече: „Орлеанац тражи од госпођа само пролазна задовољства али никакве поуке нити туторства.“

За интригом била је страсна и без интриге није могла готово ни живети. Пошто више ништа код Филипа није могла успети, то на његово место ступа као љубавник државни министар кардинал Дибоа. Она је и надаље проводила свој стари начин живота и то све као што каже војвода Сен-Симон из славољубља, интереса и навике. Сад јој је једини циљ био, да што више и боље унапреди свога брата Петра. За кратко време беше сасвим овладала са Дибоаом тако, да убрзо постаде његов повереник, она му је помагала при извођењу и остваривању његови најважнији планова, била је посвећена у све његове тајне. Пошто се Дибоа сасвим учврстио у своме положају и звању, то гђа Тансенова постаде његова јавна милосница.

Да је Дибоа дуже живео, ко зна да не би њен брат постао и папом, али овако умре министар Дибоа 10. августа 1723. године и његовом смрћу свршавају се и све политичне интриге гђе Тансенове и у опште њен политички живот. Њен брат постане владика и изради код папе, да се сестра може удати за Фреснеја, члана великог већа паришког и римског дворског банкира. Овај се убије у њеном салону и сад се проносише разне вести по Паризу. Из његовог тестамента види се, да му је она била четири године милосница и да га је за то време сасвим упропастила, тако, да није кадар више своје дугове исплаћивати.

Касније је окриве, да је била учасник при убијству неког Носеа, за то је затворе 10. априла 1826. године, али силним заузимањем њеног брата пусте је из затвора већ у јулу месецу исте године и прогласе је за невину. После те афере она се одаје само науци и литератури, дружи се са назнаменитијим људима свога доба, а са неким беше и интимна пријатељица. Њен салон добија светски глас, постаје сила 18-ог века. Њен салон су похађали: философ Фонтенел, чувени Монтескије, Дорту де Меран, де Мариво па Хелвеције и многи други књижевници и знаменити људи. Онако у шали називала је она те пријатеље: драгим животињама своје менажерије. Двапута недељно сви су заједно обедовали а за нову годину послала је она сваком пријатељу по два метра сомота за чакшире.

Али не само да се она дружила са песницима и романсијерима, но и она је сама била добар романсијер. Тако је написала роман ‚Memoires du comte de Comignes‘. У томе роману све је природно али и племенито. Цео роман је написан без сваке афектације. Љубав то је предмет а уједно и душа тога романа. Мало слабији рад то је историчка новела ‚Le siége de Calais‘. Врло интересантан је роман ‚Les malheures de l' amour‘.

Умрла је у својој 68. години. После бурне младости и живота пуног уживања и сласти, она се одаје миру и дружи се са највећим умовима велике Француске. У томе мирном животу затече је и неумитна смрт.

Беч. Радикал **П. К. Л.**

стави овако: „примили смо од уредништва календара“. Није истина! Јер ја нијесам ни тражио, ни знао, да ће мени то Кашиковић послати, већ ми је, као што рекох, изненада донио момак из штампарије, а није истина, да сам захтијевао на огласу ставити примили смо од уредништва календара, већ само: примили смо. Неваљалци! Покажите ако имате образа, што сам ја написао да се штампа, а не размећите се тако безочно лажима. У осталом из овога се види моја објективност, а црног Кашиковића, црна пакост! Он — који цијелу годину против мене подваљује, не штедећи ни пјана оца слати у агитацију, ни фалзификате употребљавати — он је имао образа, да код мене тражи препоруку. А ја? Ја сам за љубав српског календара био справан да примим и само ставим да сам примио, бојећи се да тај, на свашта спреман Кашиковић не подвали послије да сам му се ја први наметао. Свему је он дорастао, па га се треба чувати, и зато сам тражио да рукопис остане код мене, да неби послије он безочно по староме адету, подвалио, да сам ја ону похвалу за њ написао. Хе! па глете ви мајстора интриганта! У изјави је оно: „и рукопис је желио да остане код њега“ подвукао, да виде читаоци, како ја тобож желим рукописе, да их ставим на зелени сто владе — како је он дрско и гадно то мени подваљивао. Луда једна! Као да ту није његов подпис био, који се имао и штампати!! О, ала је то поштењак.

Изјава даље каже, а бајаги каже г. Савић: „Тако исто је гола лаж и безобразлук износити, да је г. Кашиковић забранио „оглас“ „Орла“ у „Напретку“, јер г. Кашиковић није власник штампарије, него ја, шта више он о томе и не зна ништа. Ја (сад чујте Савића људи ако Бога знате) сам дакле спријечио био оглас „Орла“ и нијесам хтио штампати, јер Стражичић не шћеде донијети оглас „Новог Требевића“. —

Ево едговора.

Признајем, да је он — Савић — власник штампарије, а јели власник и „Напретка“? И по коме праву — ако не безочном и гадном — пасиљу он је смио мени, као власнику „Напретка“ забранити, да у своме листу штампам не само тај оглас, него све што ја хоћу? Одговори Савићу!! Ти добро знаш, а Кашиковић те учи, да ја код Шпиндлера нећу отићи, јер би опет Бјелановић подваљивао; добро знаш да нећу ни у „Бос. Пост“, ни у штампарији „зем. владе“ — да сам дакле приморан за скупе и прескупе новце (као ниђе на свијету, тако си ме гулио) код тебе штампати лист, па знајући то, ето и сам, жалосни сине признајеш, да си ми импонирао и да си ми бранио штампати тај оглас. Зашто и којим правом? Правом безобразника и каматника!! На част ти власниче прве српске штампарије!

Да, да, тако је и било. Ја плаћам штампу по 30—40 фор. од броја, а ти — ти још заповједаш што смијем донијети у листу; а што не. Хтио сам ово давно казати, да виде читаоци каквим сам се препонама борио, ал хвала ти, и теби и Кашиковићу, кад сте сами казали.

Па није истина, дрски лажци, да не хтједох примити оглас „Требевића“, ја сам га примио, ал ви сте радили, да ми подвалите, како сам се паметао први, па не хтједосте пропустити, да кажем, е сам га примио.

Свршио сам — и лажи вам повратио у извор ваших црних душа. Ово за ово. Оволико за оволико, а до потребе власниче „прве српске штампарије“, казаћу ти још што-шта, а теби газда Кашиковићу, теби швиндлеру над швиндлерима у засебној брошури, ако Бог удијели здравља, изнијећу сва недјела, под скромним упитом: ко је и какав је тај Н. Т. Кашиковић? и ту ћу ти још боље открити црну душу, као никад до сада . . . . и неће ти друго ништа преостати, већ да признаш, и да си варао, и оне у Београду, и оне у Задру, и у Новом Саду, па и оне у Загребу! Чекај ме пику на биљегу од првог до деведесетог параграфа, а почећу од оног, кад си говорио и клеветао јавно, да имаш доказ, да је министар г. Ђаја на служби босанске зем. владе. За све имам доказе — подли Кашиковићу!*)

Сарајево, новембра 1891.

А. А. Стражичић,
уредник „Напретка“.

*) Многи од наших штованих читалаца зачудиће се, кад види, да смо ми донели ову изјаву пошто смо пре били против Стражичића. Но ми ову изјаву доносимо за то, пошто смо се у последње време **неоспорно уверили** да је Стражичић поштен и одушевљен Србин и да је све оно што се против њега износило од стране његових противника из Босне **проста лаж и клевета**; па ти противници су на жалост били успели да обману наша народна гласила. Стражичића, тога врлога и поштенога Србина гонили су ти вајни Срби „Босанци“ као љуту звер, да задовоље својој гадној страсти и да убију „Напредак“, који им је био трн у оку. И успели су. „Напредак“ престаје излазити и Стражичић сели се из Босне. Је ли вам сада лакше? А би ли то могло бити, да је „Напредак“ владин лист, како ви клеветници трубисте и нас све обмањиваste? Румен стида полива нам поштени српски образ — — но доће свакоме дан, кад ће му бити плаћено по заслузи!

Уредн. „Заст.“

ДОПИСИ.

Барања. Славно уредништво „Заставе“ ретко добија вести из Барање, као да је овде права љубав, мир и слога, али од тог нема ништа, овде је прави хаос.

Из тог хаоса неће добро изаћи ако се једном не стане на пут тој самовољи људској, која све више маха узима. На закон божји слабо се пази.

Скоро сваког је немило дирнуо глас о убијству привременог учитеља Стевана Пауновића у Рац-Титошу. Свако убијство је за осуђење и казни се границама државног закона. Хоћу овде да рекнем праву истину — до сад познату — како се тај несретан догађај десио, пошто је у 135. бр. „Браника“ неки дописник да се покаже услужан своме „пророку“ одмах доставио ову жалосну вест пре, него што се о истини осведочио.

Тамо (у „Бранику“) стоји ово: „а то све због избора учитеља“; тиме се баца љага на општину као да је избор учитеља имао на то уплива, а то није истина. Покојнику је био узрок: лична зађевица с убицом, а узрок тој зађевици је све због деце. Покојник казнио је дете убице за то: што се његова кћи свадила с тим дететом (убице) и потужила се оцу а покојник казни, а то не буде право оцу казнитог детета, те једном кад је дошао у школу ћуши учитељеву цуру да је пала па земљу и оболела на ухо.

Учитељ га запита: зашто? на које доби одговор да буде миран, нек не тражи више. Ал не остаде на томе. Покојни учитељ доби лечничку сведоџбу и последњи пут 13. новембра би у Мохачу да извести ствар одветнику и кад је дошао кући хвалио се код једног суседа у вече да ће А. морати платити што му је цуру ћушио и можда и затворен бити. А ту се десио и оптуженик који је такође овамо пошао и чуо како се учитељ хвали па се разљути и дочека га и удари по глави и по трбуху, да кад је дошао кући за кратко време умро. Рапе на себи није имао, а ударац није самртни, тако бар сведочи изказ лекаров. Покојник је био слабе крви. У осталом сваки се чуди да човек може умрети у таком стању и кад није смртни ударац. Какав је био покојник то сви добро знају, који су долазили у додир, за то ми није намера да износим можда неправедне гласове, нег причекајмо, судска истрага најбоље ће казати истину тог трагичног догађаја. Додајемо само: да је покојник оставио удовицу с четворо неопскрбљене дечице.

Овде сам хтео да неистиниту вест опровргнем, јер избор учитеља на тај жалосни догађај није имао никаква уплива, те по томе је и општина чиста од сваке сумње. За сад толико, а шта буде свршено јавићу. △.

Перлез. (Дечје забавиште. Протест против „јединственог статута“.) У главној скупштини одржаној на св. Воведеније усвојено је, да се има основати „дечје забавиште“ и то да се учитељици да плата од 500 фор. и слободан стан.

За тим је на предлог г. ђоке Пиперца, усвојено и закључак донесен, да се има што скорије сазвати ванредна главна скупштина, на којој се има претрести „јединствени статут“ и уложити протест на меродавном месту против оних убитачних параграфа, који се косе и иду на пропаст наше автономије. Радујемо се овој појави, наиме што су се овом приликом свесни скупштинари овако одазвали а то и приличи једној општини као што је Перлез. Ал познавајући добро „главне факторе“ у црквеној општини, то се чисто бојимо, да овај други закључак не остане само на папиру као и многи други закључци. Дај Боже да се преварамо.

А да би повод нашега сумничења оправдали, то ћемо две-три рећи.

Више се пута повела реч да и ми треба да заснујемо дечје забавиште. Има томе неколико недеља и месеци. Говорило се и говорило цркв. председнику да сазове главну скупштину, и да се има ова ствар што пре у претрес узети. За одговор би увек добили: „Та манте се људи божји, не познајете ви наше паоре. Неће они на то пристати“. А ево видите г. председниче да није тако; само мало више воље да имате, могло би се много што шта за општи бољитак учинити јер материјалних средстава за то имате. „Са главе риба смрди“ вели народна пословица. Та да! ту се нисте тако ревносни показали, као око зидања и моловања; јер, по свој прилици, како вас већ добро познајемо и уверени смо о вашој способности, ви само један једини нисте могли одма схватити од каквог је великог замашаја ова установа, ма да ревносно читате „Браник“. Е па лепо кад је и тако испало; од кога је — добро је.

Чујемо да је г. председник вратио „Заставу“ натраг, коју је само из шпекулације и држао. Није ли тако г. ђуро? **Звркцо Звркцаловић.**

Земун, на Ваведеније 1891. Чекао сам да се когод од дописника вашег цењеног листа нађе да вам радосну вест о ново установљеној „Српској занатлијској певачкој задрузи“ саопшти, но пошто сам се у нади преварио, хитам да у неколико редака исту опширније читалачкој публици предочим.

Истина Бог ствар је више локалног значаја, и не би рад био да штов. читаоце са овим оптерећујем, али пошто је пак, по данашњим нашим околностима у којима се Срби занатлије налазе, замисао врло племенита и хвале вредна; то, да би се и остале наше занатлије, где још занатлијске певачке задруге не постоје, на земунце угледале и сложно прионули око установљења исти задруга.

Земунска српска црквена певачка задруга, већ је превалила четвртину столећа од свога постанка, и о њој је више пута у цењеном листу писано било, да већ не може горе стајати, као што данас постоји и то све ради личних размирица друштвених чланова задруге.

Дешавало се често, кад год је иста од овдашње „Српске прав. црквене општине“ позвана била да суделује певањем или појањем у цркви, да се врло ретко или баш никако није одазивала, ма да је обвезана била чинити то ради потпоре коју прима од српске црквене општине.

Што је најглавније пак, иста певачка задруга слабо је обраћала пажњу на то, да и овдашње занатлије узимају приступа у исту; бејаху пренуђени овдашњи Срби занатлије сами себи своју певачку задругу установити и ту су замисао успели и да оживотворе.

Скупи се на име њих преко четрдесет Срба занатлија и образоваше себи певачку задругу; више од два месеца уче са својим коровођом, народним учитељем, г. Вељком П. Петровићем, који се драговољно дужности примио, руску литургију у једном гласу, коју су већ и ваљано научили.

Милина их је било данас у св. богородичној цркви слушати певати, после кратког времена од свога постанка, а што је најглавније привукоше у цркву леп број овдашњих православних грађана, кад су дознали да ће иста задруга певати.

Као што видите така замисао мора сваког ваљаног Србина обрадовати само наш земунски лист „Ново Време“ није још за вредно нашао бар лепу реч рећи о задрузи, али није ни чудо! Њему је стало како се у Иригу хрватски саборски посланик дочекује, препоручује нами Србима да поодимо немачка позоришта, дочим бавећи се овде кратко време путујуће српско позоришно друштво није нашао за вредно ни речице о њему проговорити (сигурно што нису позоришне објаве код уредништва истог листа штампане).

Занатлијска пев. задруга нема за сада још својих правила, али за то ипак напредује јер уче редовно недељно двапут црквене песме за наступајуће празнике као и за погребе. Приметити морам још да су суделујући чланови и занатлијски момци, који су за певање способни; те пошто задруга сваке недеље и свеца наизменце у црквама пева, момци немају прилике пре подне повлачити се по биртијама и кафанама, него своје слободно време пробаве при богослужењу певањем у цркви.

Држим, да сам доста што је хвале вредно рекао, па ћу и у будуће рад задруге пратити. **С. Ђ. П.**

ПОЗИВ.

Пошто велештовано женско друштво Српкиња Новосадкиња од неколико година даје дарежљивом руком својом, зимње одело само женској сиротој деци — на молбу родитеља мушке сиромашне деце, решио сам се овим, да држим једно предавање у корист истих, те за то овим путем најучтивије позивам све оне, који дарежљиву руку имају, да могућим милосрђем дођу 1. (13.) децембра ове год. после подне у св. јовановску српску народну школу.

Предавање ће бити **„О васпитању деце у кући и школи.“**

За излишно држим просипати многе благе и милозвучне речи у корист речене деце, кад сваки живи знаде, да је тешко и неприродно опирати се зими го и бос.

У Новом Саду 25. новембра 1891.

Јесам са одапим поштовањем

Милан Јовановић,
учитељ.

Вести из места и са стране.

Парастос. Српска православна црквено-школска општина новосадска приређује у суботу 30. новембра (12. децембра) о. г. у 11 сахати у св. ђурђевској цркви парастос својим добротворима Василији Михајловића и Стевану Николићу.

„Српска Матица и „Српско нар. позориште“ Пишу нам из Митровице: „Поводом чланка „Искрена реч српском народу“ у 176. броју цењеног овог листа, а на предлог једног опћ. заступника, закључило је заступство политичне опћ. Манђелос (села: Манђелос, Лежимир и манастир Шишатовац) у прорачунској седници држаној 23. нов. о. г. да се опћина упише за члана „Матице Српске“ и „Срп. нар. позоришта“, и одредило 30 фор. да се за ту своту набави књига, које би се ђацима на поклон раздати имале. Живело заступство!“

Земунско „Ново Време“ — „Браников“ прапорац — како га овде зову, срди се (а у њему А. В., умна величина из Н. Сада), што су радикали донели у својој црквено-школској скупштини од 20. о. м. једногласно протест против т. зв. „јединственог статута“, па вели дословце:

„Ради илустрације жалосних одношаја у српској „Атини“, наводимо, да је предлог за такав закључак скупштини поднео познати Сава Стојковић, чизмар, у чијој се радионици налази позната историјска клепетуша, (која је др. Илији тако присела. Прим. слагача), уз припомоћ скупштинара: Пере Попадића, трговца, Тоше Мартоношког, бирташа, ђоке Крушедолца, папуције, С. Видаковића и Л. Балаша, баштована.

Кад је познато, да у новосадској црквеној скупштини седе и два радикална попа, гласовити поп Зарија и поп Божа, два радикална учитеља Милић и Марић, и кад радикали сваком приликом пребацују интелигенцији, како се она у критичним моментима извлачи, и потпушта „народ“ да он крха лед, онда је заиста жалосно, срамно и подло, што се нико од радикалне интелигенције у новосадској црквеној скупштини не нађе, да поднесе поменути предлог, већ одредише шустере, папуције и бостанције, да тако важан предлог износе.

Зато зорт саборски одборе!“

Сад сте прочитали, па шта велите? Јест, вере ми, јуначина је тај мудри васпитач! Та, човече божји, и сам си седео у тој скупштини, па за што то ниси тамо рекао, или бар за што ниси протестовао против тога протеста. Али да, тамо си ћутао и пристао, а овде се кочопериш.

Е, мој лепи брате, велика ти је разлика између „браниковачке“ и „радикалске“ интелигенције. Ви у критичним часовима тако сте малени, да вас не мож' ни с фењером да нађеш — а радикали, видиш, „одредише“ народ да протестује, јер народ ту треба у првом реду да говори, а они се нису сакрили. Остали су у скупштини, па су лепо с народом својим за тај протест гласали. Па зар није то велика разлика? Тебе, брацо, задесио је овај протест онако изненада, па си ћутао као заливен; твоја кураж, бог те пита, камо је онда одлетила, а сад — weit vom Schuss? Сад грдиш, као каква пиљарица.

А да је случајно интелигенција донела тај протест? Шта би било онда? Е, онда би ти на сав глас викао, да је интелигенција завела народ; затекла га неприправног, па — ето!

Знамо се ми, брацо! Само ти трабуњај; ми смо се твојој писанији слатко насмејали. Па удри, брате, да нас бар мало разонодиш!

Један из „Сала-вармеђе“.

Несавесност назови доктора. Пишу нам из Турије: Несретна дечја болест „дифтеритис“ није мимоишла ни наше место. Четрнајст дана је навршило се, како се у месним школама, на предлог учитељског збора, предавања обуставише. До затворања школа многа дечица платише животом. Смртних случајева бивало је с' дана на дан. Једног дана уграбила је ова неман шест жртава. Па и данас, кад се школе наређењем м. шк. одбора поново отворише имамо четир смртна случаја. Приметити ми је, да је се затворању школа противио м. хирург, и да се школе тек на предлог његов отворише. Код нас је велико зло, јер немамо искусна и савесна лекара. Овај, ког нам зле прилике наметнуше, бијаше до скора времена у Силбашу берберин. Несавесно лечење његово своди се на просту трговину. Но о овоме други пут.

Српско рударство. Како чујемо, у живином руднику „Авала“, наишло се на јаку и богату жицу, која обећава акционарима велике добити. У исто време појавила се у том руднику и вода, те су одмах поручене машине за пумповање, које морају стићи најдаље до конца идућег месеца. Што се тиче оловног и сребрног рудника „Рипањ“, он је мал не сасвим руниран и то још у самом почетку, а све услед великих берзанских маневара, који су појединим оснивачима донели до 1,300.000 динара. Но сад се то друштво реорганисало, и отпочело је експлоатацију на некакав сасвим нов начин. Дошао је и нови директор и прво што је урадио, то је, да нареди избацивање силне воде, која је продрла у окна. Угљени мајдан „Вршка Чука“, у тимочком крају, дао је ове године 36.000 тона угља, кога су већим делом утрошиле румунске жељезнице. За идућу годину закључен је уговор с директором румунских жељезница за лиферовање 50.000 тона угља. „Д. Л.“

Зола. Једне немачке новине овако описују Золу. „На први поглед изгледа овај славни романсијер да не наличи много на слику, која нам је већином позната. Наравно има нечег између слике и правога Золе сличног, али прави онај утисак, пре би рекао да је ово млађи брат насликаног Золе. Велика тужна и скоро намргођена глава, коју смо више пута посматрали на слици, много се мањом чини; над ведром испупченом челу црни се кудрава густа коса, и ни једне седе у њој, а тако исто пуна црна брада кокетно се пушта у мали шиљак. Лице му је сушта доброта и пријатељство; само испод великих трепавица као да сева она ватра, коју је у „Germinal“-у изложио. Стаса тек ако је средњег. Одело му је богато, али без икакве велике елеганције; мек шешир, који је увек с преда угнут, као да није баш из Бог те пита какве модерне трговине, а на рупици од капута црвени се трачица ордена поштења. Да га види когод, а да га не познаје, мислио би од њега, да је лечник, ил посланик, ил можда управитељ каквог позоришта. А по најмање личи овај Зола на — самог Золу. Чим проговори одмах видиш где се промаља онај ђаво са југа, који се увукао у овог човека. Ни пет минута не може да мирно седи. Непрестано дрма ногом, и сваки час лупка по рамену оног, с киме говори. Говор му је тако брз, да човек с особито напрегнутом пажњом мора да га слуша. Али како су му духовити и савршени изрази. Да ове брзе речи прибележи какав стенограф, то би био готов уводни чланак за „Фигаро“, а тако савршен, да му ни словца не би требало изменити“.

Чивутска ненаситљивост. Трговачко удружење у Пешти под именом: „Ungarische Kaufmannshalle“, у чијем одбору седе Милери, Силберберзи, Бернхарди, Адлери и др. семитски корифеи, држало је 30. новембра одборску седницу, у којој је њен потпредседник Јаков Фирст поднео предлог, да се сазове земаљски збор трговаца, који би се имао изразити о штетном утицају закона о недељном од-

мору, како би се после могло успешније на том радити, да се исти закон укине. Бадава, Чивутима не иде у рачун светковање хришћанске недеље и за то свим силама раде, да се тај закон укине. А шта раде хришћани трговци? Шта ради трговачка омладина, која је позвана да ради, да се закон о недељном одмору прошири? Ништа. Једина панчевачка трговачка омладина дала је жива знака од себе, а све друге мртви санак бораве. На ноге, млада браћо, у одбрану свог права! Узмите пример од „Kaufmannshalle“, па се и ви свим силама одуприте законитим средствима, да очувате, а ако је могуће и проширите ваше право на недељни одмор, јер ако га поред те грдне навале сад изгубите, никад га више не ћете повратити. Будите на опрезу, да се то не догоди.

Трговина.

Нови Сад, 26. новембра. Наша житарска пијаца сном мртвијем спава, ништа се не довози и ништа се не ради. Узрок је свакако непогодно време, јер од неколико дана овамо врло је мочарно и облаци се не разилазе. Данас је и опет киша падати отпочела и наши иначе добри путеви биће испровољивани, да се у варош и неће моћи долазити. Са ценом такође нисмо ни мало у напред коракнули, јер је остало све по старом. Овај застој у раду опажа се и на другим гранама трговине, јер кад наши потрошачи не могу свој производ да продају, то оскудни у новцу не могу ни своје потребе са наше пијаце да подмирују — Ми ћемо по дужности да забележимо цене као што су и прошлог пута биле: Продавало се: Пшеница 10 ф. 90 н. Кукуруз 5 ф. 30 н. — Јечам 6 ф. — Зоб 6 ф. Наполица 10 ф. Све од 100 килограма.

Са осталих пијаца немамо ништа повољнијег забележити, јер као год што је рад у другом производу малаксао, тако и наша свињска пијаца назадује. — Са ценама исто тако стоји, јер као што је било прошлог пута тако је и сад. Продавано је:

Теоци 15—25 ф. по ком.
Овци 8—10 ф. по пару.
Свињи дебели 37—39 ф.
Свињи млади 35—36 фор.
Маст 52 фор.
Сланина 52 фор.
Све од 100 килограма.

*

Будимпешта 26. новембра. На житарској пијаци пшеница је довољно нуђена, те је поред добре воље за куповање и сталне тенденције. На данашњој пијаци промет је изнашао до 25.000 мет. цен. са непромењивим ценама. Са осталим зрном био је посао слаб, али цене нису се никако мењале. — Продавало се: Пшеница потиска, бачка и банатска 11 фор. 15—50 новч. Све на три месеца. — Закључивано је и то врло мало: Пшеница за пролеће 11 фр. 31—33 нов. Кукуруз за мај-јуни 1892. 6 ф. 22—24 н. Зоб за пролеће 6 фр. 57—59 нов. Репица за август-септембар 1892. 13 фр. 75—85 н.

*

Течај златног и сребрног новца на пешт. берзи
од 26. новембра.

Дукати — — — — — — — —	5·55
Наполеондори — — — — — —	9·34
Немачка марка — — — — — —	57.95
Лондон — — — — — — — —	117.80

Новије вести.

Загреб. У саборској седници од понедеоника, примљен је нови предстојник одељења за просвету, Кршњави, са узвицима „живио!“ Председник стола седморице Спевец полаже мандат, као посланик на зем. и државном сабору. Судбени сто у Беловару моли, да му се преда посланик Павелић. После тога следи треће читање зак. предлога о пензионовању чиновника. Извешће одбора за прегледање рачуна и за закључне рачуне автономног буџета за г. 1879. прима се на знање. Предстојник одељења Станковић одговара на неке старије интерпелације. Посланик Валушник интерпелује ради незаконитог запостављања хрватског језика, и потпомагања талијанског језика у хрв. Приморју. Посланик Јокчин интерпелује у интересу трговине са дрвима ради продаје државних шума. Бан одговара одма на ову интерпелацију. Идућа седница биће у суботу.

Букурешт. Министар председник Флореску предао је у недељу краљу оставку целога кабинета.

Цетиње. „Глас Црногорца“ претресајући говоре грофа Калнокија у делегацијама чуди се, да министар, говорећи о балканским државама, није споменуо Црну Гору.

Париз. Службено се опровргава вест, да ће до скора бити опозван француски посланик код Ватикана, гроф Лефевр.

Лондон. Енглески генерални конзуо телеграфише својој влади из Шангаја, да је добио повољне гласове из Тијен-Тсина. Према тима гласовима, били би усташи сасвим распрштени. Вест о касапљењу хришћана потврђује се, но вест о насиљу према женама да није истинита.

Лондон. „Daily Chronikle“ јавља из Шангаја: „Брзојави вице-краља потврђују пораз усташа. Битка је била пет миља од Чео-Јанга између 4500 момака царске војске и 3000 усташа, којих је коњаништво јаче било од царскога. Пешаштво усташа децимирано је, коњаништво побегло је. Пардон није се давао, рањеници убијани су. У све пало је 1100 усташа. У бегу усташи су похарали све, што им је дошло под руку. Говори се да је погинуло 800 урођених хришћана.“

Рио де Жанеиро. Вест о смрти цара Дом Педра, проузроковала је овде дубоку жалост. Берза, банке и друге трговачке куће затвориле су своје радње у знак жалости.

Дописница уредништва.

Г. Сими из Земуна. Молим вас, г. Симо, имајте доброту, кад је већ узус, да се с Новим Садом морамо да разговарамо преко Земуна — поручите вашему брату Милану (али не ономе у Паризу, већ ономе у Н. Саду) мој поздрав и реците му, да му баш евала, што ме се опет малчице сетио у свом „Евала“, у бр. 94. вашега листа. Истина, он и ја могли би то расправљати и код „Тоше“, где се често састајемо; е, али кад он тако воли, па мени је право. Врло сам му благодаран, што ми рече, да сам момак! Чисто сам мало порастао. Камо среће, да је тако! Не би ми акције код лепог пола биле тако пале; али шта ћу. Седа брада — па не смем ни да се обазрем, а камо ли да с којом проговорим!

Поштовани ваш брат Милан, г. Симо, сећа се и нашега Јаше. Баш лепо од њега. Он то врло добро зна, да је Јаша „био“ најжешћи радикал, или „право рећи социјалиста“. То у устима Милановим канда мирише мало онако на прекор. Та, боже прости, сад не знам на чем сам. У истом вашем броју, г. Симо, читам у уводном чланку како велите, да ће између цара Виљема и социјалиста доћи до сукоба. И ви канда за то некако прекоравате цара, па браните народ, који тражи праведну поделу посала, па браните га и за то, што се дигао против повластица, што их поједини уживају. Е, видите, ја нисам социјалиста, но поштујем свачије осведочење, па не могу никако да разумем, како, до беса, можете у једном те истом броју бранити социјалисте и дозволити, да их други напада? То мора бити нека особита тактика ваша, г. Симо; али ја, како сам већ наиван, не могу да ју разумем.

Но вратимо се к поштованоме Милану. Он говори о некој субвенцији, „коју је Јаша добијао од радикалске владе из Београда“. Вере ми, Милан мора да је или неки особити дипломата или пак врстан полицајац, кад је тако вешто прокљувио о тој „субвенцији“. Нека се причувају радикалски министри у Београду, јер, знате, Милан је фина главица. Ми кроз толико година ту „субвенцију“ (која на послетку не би била ни рђава), ту блажену „субвенцију“ никако не можемо да видимо, а он је, богме, већ ухватио и за шију. Prosit!

Но, како већ искрено признајем, да је Милан фина главица, чудим се, камо је залутао, до ђавола! Вели: да „кад је Крупослав дошао у Нови Сад, он је одмах хтео да назове и јавно „своју“ странку радикалном, но мудрији и обазривији чланови странке — не дадоше.“ А одмах ниже доле вели: „кад је политичарима новосадским из салавармеђе пошло за руком да потисну „господу“, и да они постану главни фактори код „Заставе“, њима се омилила Крупослављева замисао и намера“ итд.

Сад не разумем. Крупослав је, чим је дошао у Н. Сад, хтео, али му „мудри и обазриви“ не дадоше. Сад, који су то „мудри и обазриви“? Од кад је Крупослав у Н. Саду, он не зна, да је ко потиснуо „господу“. Он држи, да је и он бар нека врста „господина“, па би јамачно и њега потиснули. То „потискивање“ морало је, дакле, бити пре него што је Крупослав дошао у Нови Сад. Но он мора искрено рећи, ди о томе ништа не зна. Сад ако је то потискивање било пре него што је дошао Крупослав, од куд да је он засновао ту радикалску промену? То су онда засновали сами политичари из „салавармеђе“. Па ако је заиста тако, онда је било међу њима „мудрих и обазривих“ и онда они не могу бити баш тако рђави, како би их хтео да представи Милан?! А тек од куда онда да буде Крупослав главни кад су политичари из „салавармеђе“ главни? Нека то разуме ко хоће — ја сам за то пребенаст.

Поштовани Милан бацио се у велику бригу, да ли неће ова промена „Застави“ нашкодити. Ма баш му хвала; нека нас бар ико жали. Поштена је душа — Милан. Но кад је већ тако поштен, вредно је, да му кажем: да може мирно спавати. Не само да неће ништа шкодити, него ће, шта више, да користи. И ако нисам (ни на молбу мојих пријатеља) о томе хтео говорити, сад ћу Милану за вољу казати: да добијамо из разних крајева Српства писма, у којима се одушевљено пристаје на ту промену, па у ово неколико дана не само да не изгубисмо ни једнога претплатника, него шта више добисмо **38** нова, па међу овима чак и неколико госпођа. А заиста, кад људи прочитају Миланов чланчић у „Новом Времену“ — биће тога и више. Што јест, јест, Милан је доиста момак!

У осталом за његову утеху казаћу му још и то, да кад се већало о тој промени, не беше присутан ни један политичар из „салавармеђе“ и ту промену **није Крупослав предложио** и ако је с њом сасма споразуман.

Да сте ми здрави и весели, г. Симо!

Крупослав.

„Једном школском пријатељу“ Доња Бачка. Анонимни се дописи не примају. У осталом онаке ствари из начела не уврштујемо, пошто би иначе морали да хвалимо и све остале, а за то немамо простора, пошто нас важније ствари чекају.

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

(НЕДЕЉНИ РЕД ПОЗОРИШНИХ ПРЕДСТАВА.)

У четвртак 28. новембра по други пут: **„Мој цеп.“** Шаљива игра у 3 чина, од М. Калића. — За тим: **„Пркос.“** Шаљива игра у 1 радњи, с певањем, од Р. Бенедикса, посрбио др. Ј. Андрејевић, музика од А. Максимовића.

КЊИЖЕВНЕ ВЕСТИ.

СРПСКА КЊИЖАРА И ШТАМПАРИЈА БРАЋЕ М. ПОПОВИЋА У НОВОМ САДУ.

НАЈВЕЋА НАКЛАДА СРПСКИХ КАЛЕНДАРА

ЗА ПРЕСТУПНУ 1892. ГОДИНУ, КОЈА ИМА 366 ДАНА

ШТАМПАНИХ У 40.000 ПРИМЕРАКА

„ВЕЛИКИ ГОДИШЊАК“

за који са пуним правом смемо рећи да је **највећи и најлепши српски народни календар** са придодатом **„БИБЛИОТЕКОМ ЗА НАРОД“** и много лепих слика у тексту. Уз овај календар иде једна врло лепа слика — као премија

СВЕТИ ЂУРАЂ НА КОЊУ.

Текст календарски одабран је са разним поучним стварима, приповеткама, песмама, описима слика и шаљивим одељком. Придодати су и листови за вођење месечног прихода и расхода.

ЦЕНА ЈЕ САМО 50 НОВЧИЋА

а ко нам уз календарску цену још само **10 НОВЧИЋА** као доплату пошље

ДОБИЈА ОВУ

ВАНРЕДНУ ПРЕМИЈУ

која је врло згодна за украс сваке српске куће.

СЛИКЕ ЗА ПРЕМИЈУ СЛЕДЕЋЕ СУ:

Др. Св. Милетић. **Краљ Александар I.** **Руски цар Александар III.**
Јаша Томић. **Краљица Наталија.** **Руска царица.**
Лаза Нанчић. **Др. Ђ. Натошевић.** **Руски престолонасљедник.**

Свака слика је на најфинијем картону вештачки израђена а од прилике двапут већа него наш „Велики Годишњак.“ **33/50 п. м.**

Пробитачност ову чинимо само из тога разлога, што нам је овим начином жеља, да може сваки српски дом са српским сликама уз јефтину цену — тако рећи бадава — украшен бити. Продајна цена ових појединих слика стоји 50 новчића.

Умољавамо поштоване купце, да уз такову поруку означе коју слику изабрао буде, која ће му се о нашем трошку бесплатно послати.

„РУЖИЦА“ најстарији српски народни календар (излази 63 године) са одабраним народним приповеткама, песмама и разним другим садржајем —·20
„БАНАЋАНИН“ српски народни календар са придодатом првом књигом **„Српске народне приповетке“** скупљене по Банату . . . —·20
„БОСАНАЦ“ српски народни календар са придодатом другом књигом **„Српске народне песме“** скупљене по бившој Горњој Крајини . . —·20
„НОВОСАЂАНИН“ српски народни календар са придодатом књигом **„Милош Обилић“** са насловном сликом . . . . . — 20
„ЦРНОГОРАЦ“ српски народни календар, са придодатом књигом **„Српске народне песме“** скупљене по бившој војеној Крајини . . —·20
„ЛАСТА“ српски народни календар са придодатом другом књигом **„Српске народне приповетке“** скупљене по Банату . . . . —·20
„СРЕМАЦ“ српски народни календар са придодатом трећом књигом **„Српске народне песме“** скупљене по бившој Горњој Крајини —·20
„СОКО“ српски народни календар са придодатом књигом **„Иво Сенковић и Ага од Рибника“** српске народне песме украшене са 7 слика —·20
„ГОДИШЊАК“ најстарији, најбољи, најприпознатији и најјефтинији српски народни илустровани календар који већ 43 године излази са много одабраних слика у тексту — а без „Библиотеке за народ.“ **Цена је само 35 новч.**

НОВИ САД, децембра 1891.

СРПСКИ КЊИЖАРИ И ШТАМПАРИ

584 **БРАЋА М. ПОПОВИЋИ.**

ОГЛАСИ.

ОБЈАВА ЛИЦИТАЦИЈЕ.

Дана 1. (13.) децембра т. г. у 10 сахата пре подне у вел. магистратској дворани одржаће се лицитација ради издавања једног дућана у епископском базару на 6 година. Понуде ће примати

СТЕВАН ПОПОВИЋ-ПЕЦИ

2—2 583 епитроп епархије новосад.-бачке.

АМЕРИКАНСКЕ ЛОЗЕ

са племенитим плодом (Directtragend). Црно грожђе сорте: жакец, хербемонт и отело. Бело грожђе сорте: ноа. Продаје по најумеренијим ценама, док год на стоваришту траје.

Александар Адамовић

3—3 582 Нови Сад.

ЗА МОЈУ

КОЖАРСКУ ТРГОВИНУ

ПОТРЕБУЈЕМ НАСЛЕДНИКА

Трговина је готова, благодарна, услови повољни, само јој фали млађи, добар управитељ. Упитати се може код мене **у Митровици.**

586 1—3 **Петар Кулић.**

ДЕВОЈАЧКО ВАСПИТАЛИШТЕ

570 **ВАЈСЕРА** 3—6

БЕЧ I. WEICHBURGGASSE 10.

СА ПРАВОМ ЈАВНОСТИ.

Приватна народно-грађанска школа, 2 курса за даље образовање и пансионат.

Велике и видне просторије са удешеним вентилацијама и са ваљаним наставним снагама и богатим научним прибором, врло добром негом и надзором наученица.

Сведоџбе признаје држава.

Васпиталиште је у близини варошког парка на лепом положају и има сваку удобност. — Гимнастика у сопственим просторијама.

Проспекти се шаљу на захтевање бесплатно.

Магдалена Волрат, надзорница васпиталишта. **Др. Карл Вајсер,** директор.

Интересантна забава за прекратити дуге зимње вечери јесте **неопходно потребна** играчка **„ЗАГОНЕТНИ КРУГ“** **право је само са ленгером.** Цена 35 новч.

Много хиљада родитеља дошло је до уверења од какве је користи по дечије изображење

„ДЕЧИЈА НЕИМАРСТВА“ — СА ЛЕНГЕРОМ (Anker-Steinbaukasten)

о чему се похвално и са признањем изразило. — Доиста нема тако прикладне и духовите играчке како за децу тако и за одрасле! Ближи извештај како о напоменутом **„дечијем неимарству“** тако и о **„загонетном кругу“** налази се у нашем илустрованом ценовнику, који требају родитељи што пре да набаве (шаље се бесплатно и франко) како би за времена изабрати могли прикладан божићњи поклон за своју децу. Све **„дечије неимарство“** без штитне марке „Ленгер“ обичне су за допуњавање, и бескорисна подражавања, зато треба изрично искати само

право Рихтерово „дечије неимарство“ са ленгером

која како за прошлост тако и за будућност остаје недостижна, и једина која се потпуно и правобитно може надопунити. Добија се у свима бољим трговинама играчки са ценом од 35 новч. до 5 фор. и скупље.

F. A. Richter & Cie., прва аустро-угарска и ц. кр. творница **„дечијег неимарства“** Беч, I., Nibelungengasse 4. Rudolfstadt, Olten, Rotterdam, London, New-York, 310 Broadway.

572 4—

Српска штампарија дра Светозара Милетића у Новом Саду.